

SÜMERBANK

Sermayesi: 200.000.000 Türk Lirası
Vadeli, vadesiz küçük cari hesaplar için yılda

10 Çekiliş

Apartman daireleri ve çeşitli para ikramiyeleri
Ayrıca vadeli ve 6 ay çekilmeyen vadesiz mevduat sahiplerine
yünlü (halı hariç) ve pamuklu satışlarında tenzilat
Şartları gişelerimizden öğreniniz.

Her 150 lira için bir kur'a numarası

Umum Müdürlüğü: Ankara. Merkez Müdürlüğü: Ankara. Şubeleri: Adana, Balıkesir,
İstanbul, İzmir, Kayseri. Ajansları: Bahçekapı, Beyoğlu (İstanbul). Bürosu: İskenderun

Sümerbank'ın Müesseseleri:

- Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi - İstanbul
- Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayi Müessesesi - Filyos
- Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayi Müessesesi - İstanbul
- Sümerbank Bursa Merinos ve Hekke Yünlü ve Halı Dok. Sa. Mües. - Bursa
- Sümerbank Çimento Sanayi Müessesesi - Sivas
- Sümerbank Defterdar Yünlü Sanayi Müessesesi - Defterdar/İstanbul
- Sümerbank Deri ve Kundura Sanayi Müessesesi - Beykoz/İstanbul
- Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi - Ereğli/Konya
- Sümerbank İzmir Basma Sanayi Müessesesi - İzmir
- Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayi Müessesesi - Kayseri
- Sümerbank Kendir Sanayi Müessesesi - Taşköprü
- Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayi Müessesesi - Malatya
- Sümerbank Nazilli Basma Sanayi Müessesesi - Nazilli
- Sümerbank Pamuk Satınalma ve Çirçir Fabrikaları Müessesesi - Adana
- Sümerbank Sellüloz Sanayi Müessesesi - İzmit
- Sümerbank Sungüpek ve Viskoz Mamulleri Sanayi Müessesesi - Gemlik
- Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi - Karabük

Sümerbank'ın teşebbüsü:

- Kütahya Keramik Fabrikası

BAHAR İKİNCİ CİLDİNİN DÜNYA GENELİNDE
BİRİNCİ İHTİSAP KATILIMLARI SÜZÜLÜŞÜ
KİŞİSİ HARRAN TATLI İZMİR ZARF ANKARA

216

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Temmuz 1955

İÇİNDEKİLER:

Etholojia Tégnonale ov Folklore	Hamit Z. KOŞAY
İhsan Atakurt ve Afgan Müzik Folkloru (II.)	M. R. GAZİMİHAL
Aşık İsmi Üzerine	Mehmet GÖKALP
İstanbul'da Sarmakeçlik ve Kılaptancılık	Muzaffer ERDOĞAN
Dertli'nin Ölümü	Çankırılı Ahmet T. ONAY
Kandıra'da Derlenen Atasözleri	Muzaffer UYGUNER
Masal: İnacı Horuz	Veysel ARSEVEN

Üçüncü Cildin Fihristi (INDEX)

Bize Gelen Kitaplar

Sayı: 72

Kuruş: 25

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

217

SAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN MES'UL MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

SÜMERBANK

Sermayesi: 200.000.000 Türk Lirası
Vadeli, vadesiz küçük cari hesaplar için yolda

10 Çekili

Aparatın dairesel ve peşli para kurumiyetini
Ayrıca vadeli ve 6 ay çekilmeyen vadesiz mevduat sahiplerine
vünlü (halı hariç) ve pamuklu astıklarında tanzilât

Şartları güncellenmişdir. Öğreniniz.
Her 150 lira için bir kur'a numarası.

Umum Müdürlüğü: Ankara. Merkez Müdürlüğü: Ankara. Şubeleri: Adana, Balıkesir,
İstanbul, İzmir, Kayseri, Ajanları: Balıkesir, Beyoğlu (İstanbul), Bursa, İstanbul
Sümerbank'ın Müesseseleri:

- Sümerbank Alın ve Satım Müessesesi . İstanbul
- Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayi Müessesesi . Etilos
- Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayi Müessesesi . İstanbul
- Sümerbank Bursa Merinos ve Herkes Yünü ve Halı Dok. Sa. Mües . Bursa
- Sümerbank Çimento Sanayi Müessesesi . Sivas
- Sümerbank Defterdar Yünü Sanayi Müessesesi . Defterdar/İstanbul
- Sümerbank Deri ve Kundura Sanayi Müessesesi . Beykoz/İstanbul
- Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi . Ereğli/Konya
- Sümerbank İzmir Basma Sanayi Müessesesi . İzmir
- Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayi Müessesesi . Kayseri
- Sümerbank Kendir Sanayi Müessesesi . Taşköprü
- Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayi Müessesesi . Malatya
- Sümerbank Nazilli Basma Sanayi Müessesesi . Nazilli
- Sümerbank Pamuk Satınalma ve Çirçir Fabrikaları Müessesesi . Adana
- Sümerbank Sellüloz Sanayi Müessesesi . İzmir
- Sümerbank Sungipek ve Viskoz Mamulleri Sanayi Müessesesi . Gemlik
- Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi . Karabük

Sümerbank'ın teşebbüslü:

- Kütahya Keramik Fabrikası

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Temmuz 1955

İÇİNDEKİLER: ~~~~~

- ⊕ Ethologie Régionale ov Folklore Hamit Z. KOŞAY
- İhsan Atakurt ve Afgan Müzik Folkloru (II) M. R. GAZİMİHAL
- ⊕ Aşık İsmi Üzerine Mehmet GÖKALP
- İstanbul'da Sırmakçılık ve Kalıptançlık Muzaffer ERDOĞAN
- Dertli'nin Ölümü Çankırılı Ahmet T. ONAY
- Kandıra'da Derlenen Atasözleri Muzaffer UYGUNER
- ⊕ Masal: İnatçı Horuz Veysel ARSEVEN

Üçüncü Ciltin Fihristi (INDEX)

Rıza Gelen Kitaplar

Sayı: 72

Kuruş: 25

HALI KÜTÜPHANE
ANKARA

SAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN MES'UL MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

Dergimizin Satış Yerleri

İSTANBUL'DA :

- Reyazî'ta : ☆ Kısmet. Gışesi,
☆ Kartpostalçı Faik Akgün
- Cağaloğlu'nda : ☆ Türkiye Millî T. F. Karşısındaki Bayi ve
Tütüncü Ahmet,
☆ (Eski Eminönü Halkevi) Öğrenci Lokali
karşısında Bayi ve Tütüncü Bn. Hacer.
- Babıâli : ☆ İkbâl Kitabevi.
- Köprü : ☆ Köprü Kitabevi.
- Beyoğlu : ☆ Kitapsaray.

ANKARA'DA :

- Ulus Meydanında : ☆ Berkalo Kitabevi,
☆ Koç Ticarethanesi önündeki Bayi Yakup
Dalkılıç.

KONYA'DA :

- Emîrîyet Meydanında : ☆ Yeni Kitabevi.

KARS'DA :

- Kâzım Paşa Cad. : ☆ Müslim Köse

Ö İ L T L E R İ M İ Z

Ayrıca, dergimizin bütün eski sayıları ile I. ve II. ciltlerimiz nefis bir şekilde ciltlenerek 750 ser kuruştan satışa çıkarılmıştır. Birinci cilt 1 - 24 cü, ikinci cilt 25 - 48 ci sayılar an müteşekkil olup, bu 72 ci sayımızla tamamlanan 3 cü cildimiz de aynı şekilde ciltlenerek 1 Ağustosta satışa çıkarılacak ve 49 - 72 sayılarımızı ihtiva edecektir.

Siparişler, damga ve posta pulu ile de yapılır. Tükenmeden almaya ihmal etmeyiniz.

Herkesin Folklor "Halkbilgisi" Dergisi'ne katkıda bulunması için...

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Çıkarılma Başlığı

KURULUŞU: AGUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ: İHSAN HENÇER

No: 72

TEMMUZ 1955

YIL: 6 — CİLT: 3

Bibliografya:

Sigurd Erixon: Ethnologie Régionale ov Folklore

— BÖLGE ETHNOLOJİSİ YAHUT FOLKLOR — (Laos I 1951)

Tarlatan: H. Z. KOŞAY

On iki sahife tutan bu önemli makale bir broşür halinde aynen yayınlamağa değer.

C. İ. A. P. = Uluslararası Halk Sanatları ve An'aneleri Komisyonunun değerli üs-tadlarından biri olan S. Erixon. makalesinin hâşiyelerinde terimler üzerinde duruyor. Başta onları bir gözden geçirelim:

İsveçte folklor karşılığı olarak Folkios-forskning = Halk diriminin araştırılması; Finlandiya ve Estonyada ethnographie; Batı ve Güney Avrupada ve Amerikada folklore; almanca konuşan memleketlerde Volkskunde (Halk Bilgisi) terimleri kullanılmaktadır. Büyük Britanyada ethnologie yerine social anthropology (İçtimai antropoloji), Amerika-da ise Cultural anthropology revaçtadır. İptidai kavimleri araştıran bir bölge etnolojisi de vardır ki ona (iptidai kavimler etnolojisi) demek daha doğru olur.

Avrupada bölge etnolojisi yahut folklor, medenî memleketler sakinlerinin muhtelif gruplaşmalarına ve karışık kültür şartlarına şâmil olarak umumî etnolojinin bir kolu telâk-ki olunmaktadır.

Ancak folklor umumî etnolojiden yalnız bölgeye has karakteri ile değil aynı zaman-da fizik antropolojiyi konu dışı bırakmasıyla da ayrılır. İlimimizin esas hedefi, insan kül-türünün içtimai görünüşlerini ve bunun ferd hayatına intibakını mümkün olduğu kadar

geniş ve derin surette öğrenmektir.

Folklor ve diğer benzeri terimler kültür tetkikinin kasdıolan ilim için önemini açık belirtmediği için bazı Amerikalı bilginler (Culturologie) sözünü teklif etmişlerdir. Makale sahibine göre dar mânada (Culturologie), kültürle birlikte insan hayatını tetkik eden folklorun ancak bir şubesi ve yardımcı-sı olabilir.

Kültürün her cemiyette ve her alanda özel karakteri vardır. Farklar mukayeseye yol açar. Bütün ayrılışları tesviye eden hâ-kim an'anevi kültür coğrafi bakımdan tecrit edilmiş iptidai kavimlerde kalmış olabilir.

Cemiyet içinde kültür eski ve yeni unsurları aynı zamanda ihtiva eder. Bunların içinde tam şeklini alanlar, tekerrür halinde olanlar bulunduğu gibi henüz teşekkül devresinde olan yeni yaratılışlar da vardır. Her iş ve faaliyet muayyen bir zaman içinde gelişir ve ancak maziye karışık tarihe mal olduktan sonra onun hakkında tam bir fikir edinmek mümkündür. Bu bakımdan Folklor tarihi bir ilimdir.

Halk kültürünün araştırılması folklorun esas vazifelerinden biridir. Ancak makale sahibine göre bu araştırma, esas münasebetlere şâmil olmak şartıyla, an'anevi mahiyette yapılmalı ve içtimai teşekküllerin ve müesseselerin devamı edegelen ve tarih boyunca deği-

şıklidire uğrayan önemli unsurlarını kavramalıdır. İlgili halk kültürünün bu şekilde incelenmesi ise ancak tarihi bir görüş ve metodla mümkündür. M. Evans Pritchard ile birlikte o da bu suretle folkloru ve umumi etnolojiyi tarihi ilimler arasına alıyor. Fakat aynı zamanda folklor ile medeniyet tarihi arasındaki farkı da kabul ediyor.

Folklor, bölge hususiyetine rağmen tarihi görüşle işlenebilir. Bu hususta Avrupada an'aneyi tesbit eden yazılı belgelerden de faydalanmak mümkündür.

Makale sahibi Richard Weis'in Volkskunde der Schweiz = İsviçre Halk Bilgisi adlı eserini örnek alarak hatırlattıktan sonra Birleşik Amerikada Robert Redfield'in İptidal Cemiyetler veya Halk Cemiyetleri adlı eserleri üzerinde durmaktadır.

Redfield, dar topluluklar için Volk Society ve şehir topluluğu için the Urban Society terimlerini kullanmaktadır. Makale sahibi bu taksime fazla değer veriyor. Önemli olan etnolojik araştırmalarda ilk kaynaklara ve esas haberlere ulaşmaktır. Aradığımız iptidal kültür unsurları şehirlerde de bulunabilir. Şehirler yeknesaklıktan mahrum olmakla beraber sanıldığından çok iptidal halk kültür unsurlarını ihtiva eder. Ancak bir kaç nesle şamil olmayan âdetler için «an'anevi» veya «folklorique» terimleri kullanılmamalıdır.

Halk kültürünün bariz hususiyeti durgun ve yayılmaya pek az müsteit olmasında, buna rağmen modern folklorcular muayyen unsurların haritalarda yayılışını tesbit etmişlerdir. Bunun da şüphesiz değerli bir tarafı vardır. Ancak şu unutulmamalıdır ki, bir aile bir yerden diğer bir yere göç ettiği zaman kendisi ile birlikte bazı kültür an'anesini, âdet ve an'aneleri birlikte götürür. Onun için folklor ocakları hakkında hüküm verirken dikkatli olmak gerekir.

Müellif bundan sonra (seyyar kültür) unsurları üzerinde durmaktadır. Bunun bir çeşidi (meslekî kültür) dir. Her hangi bir sanat eski çağından muhite doğru yayılarak dar muhitlerdeki an'aneyi sürebilir.

Mümtaz bir zümrâ dahi kendi kültürünü tarihi bir devrede ve muayyen bir sahada üniformlaştırma ve yeknesaklığı sağlama gayretleriyle diğerlerine kabul ettirebilir. Mo-

dalar bu şekilde doğar ve yayılır. Eazi halde hükümetlerin direktifleri (resimler, semboller ve yazılı belgeler halinde) seyyar kültürün revaç bulmasına yardım eder. Bu bir halk içinde müşterek bir medeniyetin yaratılışı demektir.

Halk kültürü bir çok nüansları ve zid unsurları da ihtiva eder. Değişiklikler coğrafi, içtimai ve tarihi olmak üzere üç istikamette vücuda gelir. Değişikliklerin izahı kültürün mahiyetini, insan üzerine yaptığı tesiri ve kültürün doğuşunu anlamaya yardım eder. Bize düğün vazife, halk kültürünün yayılış tarzını tesbit, özel kültür bölgelerinin ve bunların yekdiğerine karşılıklı tesirlerini, yayılış istikametlerini ve kültürün inşaa merkezlerini tayindir. Halk kültürünü temsil eden şahsiyetlerin faaliyetlerini araştırmak ve onu takdir etmek de inceleme sahasına girer.

İsviçte kültür temasları ve bu meyanda İsviç — Lapon ve İsviç — Fin kültür mü-nasebetleri araştırılmıştır. Halk kültürünün tetkiki esas vazifemizdir. Bunu yaparken milli medeniyetin ve seyyar kültürün mü-messilleri tarafından yapılan tesirleri de göz önünde bulundurmak mecburiyetindeyiz. Bugün folklorcu kültür, araştırmalarında özel ihtisas şubesi haline gelen muhtelif ilim kollelerinden da faydalanabilecek durumdadır.

Araştırmalarda hareket noktası olarak hâlen yaşayan neslin folkloru esas alınacak ve elde edilen neticeler kültür tetkiki metodları ile gruplara ve ferdlere de teşmil olunacaktır. Küçük bölgeler için sistemli monografiler ve tipik şahısların tercümei halleri de esas alınabilir. Bu arada biyolojik ve fizik âmililer de insan gruplarının ve fertlerin karakterlerine tesir bakımından kemmiyet ve keyfiyet gözetilerek incelenmelidir. Şunu asla unutmamalı ki her ferd bir enerji kaynağıdır. Ferd fitri istiklâl arzusu ve kaabiliyeti ile daima değiştirmeye meyyalıdır. Bu değiştirmenin saikleri unutmak, yeniden yaratma arzusu veya ihtiyaç olabilir. Ferdin bu kaabiliyeti sayesinde cemiyet ve kültürde yenilik vücuda gelebilir. Folklor; kültürün, cemiyet ve ferd hayatının mukayese usulü ile özli araştırılmasıdır. Diğer tâbirle, folklor mukayese ve tarihi metodla, mmtakavi ve içtimai temel üzerinde, psikolojik ve biyolojik tezahürleri de gözönünde bulundurarak insanın tetkikiidir.

Bir Kayıp Dolayısıyla:

İhsan Atakurt ve Afgan Müzik Folkloru

— II —

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHAL

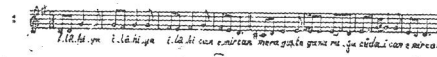
«Burada el'an Kaşık oyunu da var. Amma dejenere olmamış değil. Düğünlerde oğlan oynatıklarında kullanılıyor.

Şimalde vaziyet aksine: Orada kaşık milli raksların malzemesindendir. Kâbil'de böyle kaşık dejenereyonu o mertebeye ki pilâv ve hattâ gorba içine ekmek doğranılmak suretile dahi, el ile yenildiği için, vaziyet aşırı telâkki olunmaya!!!» diyor.

Bundan sonra, notaya aldığı birkaç melodiyi vererek her birine üç beş satır ekliyor:

1. — Tatarlık kokan bir melodi. Sözlerinden de belli: «İlâhiya» Tatarların ninnilerinde bile vardır.

İlâhiya İlâhiya İlâhican emircan,
Mera guşte gam-i-rûzi cüdâican
emircan,
Me hu ez yâr-ı-hud cüdâ ne müşüm
can emircan,
Meğer cüda kuned mergi
İlâhican emircan,
Emir can can Emir can can
Emir can can Emircan
Du çeşmi mesti Afgani te
Kurban can Emircan.

İlâhiya İlâhiya İlâhiya emircan mera guşte gam-i-rûzi cüdâican emircan

2. — Bu parçayı âdeta dört derece yukardan tasavvur edin! Fakat, koca adam bir kere yanagını avuçlayıp da ver yansın etti mi, bizim Elâzığ tertibi bir âgâze yükseliyor. Notası gerçi aşağıya aldığım gibi amma, gelgelelim stili bambaşka; tarife imkân yok. Olsa olsa diktafon ister. Çırlak sesli birisine okutabilirseniz buradaki orijinaliği ve Hezâregî denilen Türk havalarının kökünü görebilirsiniz.

İlâhiya İlâhiya İlâhiya emircan mera guşte gam-i-rûzi cüdâican emircan

3. — Şu melodiyi bizim malûm Mandolin Birliği'nde birkaç kere çaldığımız hatırlıyorum (Ankarada). İlk defa bu melodiyi o kuyun, sonra aşağıdaki fikraya bakınız. Bu bir oyun havasının nakaratıdır.

4. — Bunun bizde aynı bulunup bulunmadığını bilmiyorum. İşte sözleri aynen şöyledir:

Darılma darılma dar sesi geliyor
Ur'dan yolundan yâr sesi geliyor
Kalgadan kalgaya guşum geçirdim
Beglerden beglere şarap içürdüm
Kalganın dibinde ekerler narı
Geceler yatmazlar görürler yarı.

Darılma darılma dar sesi geliyor Ur'dan yolundan yâr sesi geliyor Kalgadan kalgaya guşum geçirdim Beglerden beglere şarap içürdüm Kalganın dibinde ekerler narı Geceler yatmazlar görürler yarı

5. — İşte bir melodi daha ki, «do» notasını diyezli okursan «Balet kapısından girdim içeri» oluyor. Do diyezsiz de melodinin bizden olduğu muhakkak. Sözleri türkçe Meseîâ şöyle:

Yürden öne oynayık
Hem deryalarına boylayık
Bahırlarına râz ittik davu
Ber Hûda deyüp ağlayık
Meğer mandan yim taraydım
Hem pulunu virmeyüp kaynım
Körpe körpe ber gürdüm
Hem Khan can-ı özümden gittim.
Daha da var (2).

Fakat yukarıki sözlerin bu musikiye tat. biki bana biraz hatalı gibi geldiği için şar. kıyı daha iyi bileni araştırıyorum.

6. — Tam re minör tonunda olmadığı için her halde bizim alaturkada da mevcut olan bir makamdır diye «Si bemol» ve «do diyez» işaretlerini başa oturttum. Zira, karda la altına bir re notası oturtulursa mâ. na berbatlaşıyor. Bunda da Tatar kokusu yok değil. Şarkının hemen arkasından «Fin. canı rafa dizerler» diye başlayacağı geliyor insamın.

**Annesi ölmeğen var mı,
Annesi ölmeğen var mı,
Öz yurdundan cüda olup
Misâfir olmeğen var mı?**
(Otlup sözünde «l» aksanlı çıkarılır: «la. zım»daki gibi. — Ölmeğen' de «l» aynen).

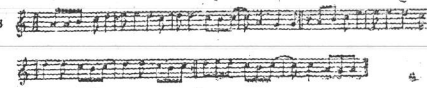
7. — Bunun sözlerinin farsçası var: «Dendam dard mikuned»; yani «dişim ağrıyor» diye başlıyor. Fakat şarkının kökü şimal olduğu için, bunun türkçesini aratıyor.

8. — Bunun sözlerini de keza farklı taksim ediyorlar. Sebebi de, ilk ve ikinci parçalarının altısar veya üçer defa terennüm edildiğinde ihtilâf çıkmasıdır. Bunları. Kâbil' de değil de, yerinde almak kabil olsa daha iyi olurdu...

**Ursan öley diyodum
Söğsen solay diyodum
Tamakinak tayiden
Puse alaydiyodum**

**Khan adamın gadamen
Colugge piyade men
Piyadlı pay oğâr
Seni gördüm yamarmen
Salih can üffâde men
Neyime disen hula men
Nakd ü can istâdemen. (3)**
Melodisi şöyledir;

9. — Bu da âdeta bizim şarkın dağlı havaları gibidir. Dinlerken davul zurnayı duyar gibi oluyoruz. Öyle bir sözleri var ki, insanın bana, hiç kimse içinden çıkamadı. Hind. ce mi. Orduca mı. Peştuca mı, kimse anla. yamıyor. Peştu alfabesiyle yazdığım şek. li şöyle:

**Ky yr ötkünce mra
Be km y edrite di
Keh jiri pij ötkünce
Şy ve om erkene di
Leh lâri la be la be**

Söyleyen de nece olduğunu bilmiyor; böyle öğrendim. diyor. (4)

9 ve 5 numaralı şarkılara dikkat edilir. se ikinci kısımlarının developman örneği, veya füg reponsu gibi bir şeyi andırıldığı sezilir. Bu iş buranın çoğu şarkılarında vardır.

Daha başkalarını da bulursam inşallah gönderirim.»

İhsan Atakurd'un yazısı burada bitiyor. Başkasını göndermeden kendisi dönmüştü. Andırışmaları şifahan de tekrarladi, hayret duygularını tazeledi. Fakat, müşahedesine ben şaşmadım; çünkü «çalgı ve oyun iştirâ.

(1) Truman'a, hediye olarak Amerikadan mecleteimize göndermiş olduğu babac hindiyi kastediyor. (M. R. G.)

(2) Bunu ve en sondaki metni eski harflerle yazdığı için bir iki kelimeyi belki yanlış okudum. Mektuplar mahfuzdur. (M. R. G.)

(3) Bu sözlerde yanlış nakiller yapmış olabileirim. (M. R. G.)

(4) Kahmetli, bunları Arap harflerine yakın Peştu harfleriyle yazdım ve yazmış. Ben de bazı sesli harf kullanmadan karine ile nakdettim. Yanlış olabilir. Kürçe gibi melez bir dilde olsa gerek. (M. R. G.)

Âşık İznî Üzerine

Yazan Mehmet GÖKALP

Muhterem İhsan Hınçer Bey,

Derginizin 61. sayısında Muzaffer Uyguner imzasıyla yayınladığınız «Âşık İznî'nin İki Şiiri» adlı yazıda birkaç hata gözüme çarptı, işaret ediyorum:

I. Muhterem Uyguner, benim T.F.A. nın 9. sayısında neşrettiğim İznî'ye dair bir şiiri, «Âşık Huzurî'nin torunundan» biraz değişik olarak aldığını söylüyor. Yazısında ismini bile zikretmekten çekindiği «Huzurî'nin torunu» diye bir kimse mevcut değildir. Zira, şairin en büyük oğlu, Galip Fikri Coşkun'dur; öğretmenlik yapmaktadır ve daha geçen sene evlenmiştir. Şair Huzurî'nin muhayyel bir torunu olacağını düşünmemiştim.

II. «Arada pek az kelime ve ifade ayrılığı mevcuttur» diyerek neşrettiği «Güzel keme» ise, epeyce tahrif edilmiştir. Çünkü, Benim neşrettiğim güzellemede (Benî yakıtı yâr sürmeli gözlerin) mısramı M. Uyguner «Yaktı beni yâr sürmeli gözlerin» diye yazıyor

kinin» tarihindeki kaynak birliğinden yazılı bazı izleri biliyordum. hattâ bu sütunlarda bazılarını yazmıştım. Kendisine bir iki misâl hatırlattım, derhal hak verdi. Doğu Karadeniz havalarımızın yedili ritmi ile Hezar havaları arasındaki yakınlığa bilhassa şaşıyor. du.

Afgan folkloru hakkında batıda yapılmış şunun gibi neşriyat iki üç kalemde ibarettir: İkbâl Ali Shah, *The Folk Life of Afghanistan* (Folk Lore 30; 249-281). — Bu itibarla, rahmetlinin kaleminden matbuatımızda kalan şu ilk ve son müşahede notları onu dua ile anmaya yeter. Faydalı olacak ilmi bir mukayese konusuna dikkati çekerek aramızdan ayrılmıştır.

NOT: «Afen» kelimesinin etimolojisini İhsan Atakurt mahallinde gözememiştir. Bu tâbir, bir taraftan farisi ferhenklerdeki Âyin ve Âzin mefhumlarıyla, öte yandan da türkçe Oyun lügatiyle karşılaştırmış görünüyor. Meselenin halî dil bitgilerine düşer.

H. M. G.

ve dip notunda da «Beni yakıtı yâr sürmeli gözlerin» şekli dördüncü mısra ile kafiyeli olup doğrusunun bu olması gerekir» diyerek kendi kendini tekiyor. Bu vaziyetten anlıyoruz ki, sayın yazarı, derlediği malzemeye pek büyük bir sadakat gösteriyor. Hattâ o kadar ileri gidiyor ki, kafiye ve nazım tekniği hakkında pek az malûmatı olan halkın hatırında yanlış olarak zaptettiği bozuk dizzen mısraları olduğu gibi veriyor. Bu husus, derleyicinin takip ettiği metodun aksak ve yanlış olduğunu göstermektedir. «Bu mısram doğrusu budur» dedikten sonra, yanlışın neşretmek şaire ve eserine ihanet etmek olur, sanıyorum.

III. İznî'ye ait olan güzellemenin sekizinci mısrası: (Geçer vakti yâr sürmeli gözlerin) şeklinde olduğu halde, «Geçer çağı...» diye yazılmış. Bu da ikinci bir esline sadakat saflığının şahane bir nümunesi... Biraz ihtilâfî bir mesele olmakla beraber, şunu işaret etmek isterim: Bir maden araştırıcısının yerden çıkardığı yabancı maddelerle karışık bir madeni o vaziyette iktisadi veya teknik bir ameliyede kullanmasına imkân olmadığı gibi, halktan derlenen bozuk, düzensiz folklor malzemesini de «aşık büyledir» diye ortaya koymak, ondan istifade etmek imkânsızdır kanaatindeyim.

Böyle çalışmaların da ne kadar verimsiz ve kısır olacağını takdir edersiniz.

IV. Aslında Yusufeli'li şair İznî'ye ait olan mezkûr güzellemeyi, merhum şair Huzurî'den derlemiştim. M. Uyguner'in Huzurî'nin muhayyel torunundan derlediği güzelleme ise, tahrif edilmiştir. Bir metoda dayanmadan yapılan «Halk Edebiyatı Araştırmalarının» folklor anlayışından ne kadar mahrum olduğunu müşahade edince üzülürüm. Derlediği şahsın hafıza zayıflığını nazara almadan, edebî bilgisini tahkik etmeden yapılan derlemenin neresine «araştırma» dersiniz? Muhterem M. Uyguner, P. Saintyves'in «Manuel de Folklore» adlı eserine baksınlar, orada kendi telâkki ve metodlarının tozunu dahi göremeyeceklerdir.

Hümmetlerimle.

İSTANBUL'DA

Sırmakeşlik ve Kılaptancılık

Yazan: Muzaffer ERDOĞAN

İstanbul'un mahalli halk sanatlarını tetkik ederken kuyumculuk ile savatçılığın ve keza sırmakeşlikle kılaptancılığın mahiyet ve hususiyetleri itibarıyla bir takım yakınlık ve benzerlikler arzettiği görülür. Tarihi çağlarda ve bilhassa Osmanlı devrinde bütün bu sanatlarla uğraşan kimselerin; gerek kendi aralarında, gerekse yekdiğerleri beyinlerindeki temas ve münasebetleri âdetâ tefrik edilemeyecek bir şekilde birbirine karışmış bulunduğu müşahede olunur. Başlangıç ve kuruluş yıllarını fetih zamanına kadar çıkarmakta güçlük çekmediğimiz bu hırfet mensuplarının töre ve yasalarını, örf ve âdetlerini hemen hemen aynı müşterek temelle, re dayandıkları ve bu itibarıyla üslû ve nizamlarını tatbik ve icra ederken aynı müşterek esaslara dayandıkları söylenebilir. Biz du, rumları bakımından eskilikleri âşikâr olan mezkûr sanatlar için bu umumî neticeleri böylece istihraça çalışırken istinad noktası olarak ötedenberi âdet olduğu üzere Evliya Çelebi'nin meshur eseri ile diğer Osmanlı tarih ve kroniklerinden ziyade çeşitli sebeb ve

Bize gelen
B KİTAPLAR

★ F. Kandemir: «İzmir Sulkastrinin İç Yüzü», Etkicil Tarih Yayınları, II. Cilt, 2 ci kitap, 128 sayfa 100 Kuruş.

★ Muzaffer Erdoğan: «XVIII. Asır Sonlarında Türk Sanatları Hassa Başmınarı MEHMET TAHİR AĞA - Hayatı ve mesleki faaliyetleri», Tarih Dergisi VII. Cilt, sayı 10 dan ayrı basım.

★ İbrahim Aczi Kendi: «Tercüme ve Fikriyat - Mevlâna, Hayyam ve eserleri», Temin etme adresi: Postane arkası No. 25 - İ. A. Kendi - Konya, 40 sayfa, 100 Kuruş.

★ Dr. Phil. Hâmit Zübeyr Koşay - Rama zan Karça: «Karaçay - Malkar Türklerinde Hayvancılık ve bununla ilgili gelenekler», Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, No. 101, 154 sayfa metin, 18 sayfalık kuşe kâğıda basılı Karaçay - Malkar oymak damgaları ve resimleri, Fiyatı 5 Lira.

★ Celâleddin Kışmır: «Peynir Gemisi», Hikâyeler, Türk Sanatı Dergisi Yayınları, 80 sayfa, 100 Kuruş.

★ İ. Osman Bolulu: «Dalların Ucundan», Şiirler, Türk Sanatı Yayınları, 48 sayfa, 100 Kuruş.

âmiller yüzünden henüz nesrine imkân hâsî olamamış bulunan bazı kıymetli tarihi kayıtlar ve vesikaları almak zorunda kaldığımızı beyan eylemek isteriz. Her ne kadar zarif nükteler ve esprileri ile, emsalsiz görüş ve sezgileri ile üzerimizde müstesna deneyece derecede bir tsir bırakan tanınmış Türk gezgini Evliya Çelebi, XVII inci asrın karakteristik birçok mes'elelerine temas ettiği halde İstanbul'un mahalli halk sanatları için ve bilhassa bunlar arasında sırmakeşlik ve kılaptancılık hususunda tatmin edici bilgi vermekten sakınmakta ve ancak bunları Dördüncü Murad'ın Bağdad seferine çıkacağı sırada Alayköşkü önünde yaptırdığı bir esnaf geçid resmi münasebetiyle kısaca zikretmekle iktifa etmiş bulunmaktadır. Bugün biz İstanbul'un yerli küçük sanat zümreleri meyânında kuyumculuk bir dereceye kadar istisna edilmek şartıyla savatçılık ile sırmakeşliği ve hassaten kılaptancılığı ancak tarihi bir değer taşıyacak şekilde terk edilmiş olarak bulmaktayız. İstanbul tarihinde sırmakeşlik ile kılaptancılığın kuyumculuk gibi mühteşem ve parlak sayılabilecek altın devrelerine eriştiği, fakat bazı kaçınılmaz sebeb ve âmiller tesiriyle görülen bu gelişme ve yükselmelerin gayet tabii olarak bazı tehlikeli ve sıkıntılı adımlara dâhil olacak devirler geçirdiği muhakkaktır. Biz burada kuyumculuk ile savatçılığın İstanbul'da geçirdiği tarihi seyir ve tekâmülün ana hatları ile karakteristik özelliklerini başka bir yazıya bırakıp sadece sırmakeşlik ile kılaptancılığın mahalli iz ve âlâmetlerini tespit ile iktifa ederek bazı neticeler çıkarılabileceğiz.

Bilindiği üzere haddeden geçirilerek ip-lik gibi ince bir hale getirilmiş, diğer bir tâbir ile sıyrılmış gümüş telin altını yaldızlanmasına «sırma» adı verilmektedir. Bunun gibi gümüş ve altın haddeden geçirilerek sırma çeken sanatçılara da «Sırmakeş» denilmektedir. İstanbul'da Beyazıt'da eskiden sırma çeken esnafın bulunduğu büyük kârgir binasının ise ötedenberi halk dilinde «Sırmakeş Hanı» olarak söylendiği malumdur (1). Sırmakeş esnafının hazırladığı bu sırmalarla tarihi çağlarda İstanbul esnaf zümreleri arasında birçok kimselerin sırmalı kumaşlar imal ettikleri keza ince ve hususî çekilen gümüş tellerden «Telkâr» adı verilen birtakım bileziklerle kemerlerin zarflarını ve kadın çantalarının yapıldığı herkeşçe bilinen hakikatlardandır (2). Bir aralık sırmalı esnafın İstanbul'da imâline müsaade edilmediğine dair bazı tarihi kayıtlara rast gelinmektedir. Bir hüküm suretinden anlaşılacağı üzere (3) bu sırmalarda İstanbul'da ağır sırma işleme çekmece ve donuk frenk pesend ve sırma püskül ve saçak ve kadınların başla-

rina bağladıkları yemeni ve koyun makramesi yerine istimâl olunan yemenilen, saçak ve sırma bükme kaytan ve telçekme ve boyama, donluk ve bürümcük üzerine dal sırma işleme eşya peyda olmaya başlamıştı. Halbuki bu gibi eşya daha evvelce yasak edilmiş ve ellerinde bulunan esnafın ise bunları derhal satmaları emredilmişti. Ayrıca bundan böyle haber alınır alınmaz bu gibi eşyaların mîrî namına zaptı ve işleyenlerin ise küreğe vazî emredilmiş, esnaf kethüdalarının ise bunları işlemeye izin vermeleri dolayısıyla kethüdanlıktan çıkarılmaları ve hattâ nefy ile kalebend olunmaları bile kararlaştırılmıştı. Bu cümleden olmak üzere Üçüncü Sultan Ahmed devrine tekaddüm eden günlerde İstanbul ile Selânik ve Bursa'dan başka yerlerde sırma-keşhane açılması da yasak edilmiş bulunuyordu. Yayınlanan başka bir hüküm suretinde görüleceği üzere (4) bu memnuiyete rağmen bazı müsevilerin gizlice simkeşlik ettikleri anlaşılmış ve başkalarına ibreti müessire olmak üzere Selânik'e sürüldükleri görülmüştü. Simkeş esnafının simkeşhânenin başka yerde çıkması istemâli edemediklerini son zamanlarda rastladığımız bir tarihî vesikadan kolaylıkla öğrenmiş bulunuyoruz (5).

Sırmakeşlik ile yakın bir ilgisi olduğu muhakkak olan kılaptancılık ise bilindiği üzere içerisinde bükülmemiş nârin bir ipliği ihtiva etmek şartıyla gayet ince bir şekilde altından ve gümüşten haddeli bir nevi tel imâl etmek sanatı idi. İstanbul'da vaktiyeler «kulab» ve «kollab» adı verilen eğirme çarıkıyla pamuk ipliği üzerine bükülüp sarılan gümüş veya altın tel ile ipek veya pamuk karışığı bulunan bu teller gergef nakışlarında kullanılır ve eski devirlerde umumiyetle İstanbul simkeşhânesinde çekilirdi (6). Kılaptancılık işlemeli ve kılaptan nakışı çeşidli birtakım kumaş ve eşyayı bugün bile bazı evlerde görmek kaabildir. Taklit ve sahte tellerle karışık Şam ve Hind'in kılaptancılığı kumaşlarına rast gelenler eksik değildir (7). Kılaptan ile yapılan sayısız ev eşyası arasında perdeler, mihlamlar, bindalılar ve yağlıklar en ziyade göze çarpan ve tanınmış olanlarıdır. Vaktiyeler İstanbul'da kılaptancılıkla uğraşan san'at erbabı, kullanacakları altının mutlak 24 ve gümüşün ise 100 ayar olmasına dikkat ve itina ederlerdi (8). Aksi takdirde çekilmesine imkân olmazdı. Rastlanan tarihî vesikalarda vaktiyeler her iki san'at münesiplerinin mahiyetleri itibarıyla yekdiğerine her cihette yakınlık ve benzerliği âşikâr olan «Sim çekme» işinde bazı anlaşmazlıklara maruz kaldıklarını görmekteyiz. Bu yüzden tahminen Hicrî 1272 yılı ortalarında her iki san'at erbabı arasındaki ihtilâf hâd bir şekle girmiştir. Filhakika mezkûr yıl içinde İstanbul'da kılaptancı esnafı gedik itibarıyla 82 yıl bulmakta idi. Kılaptancılar her ay beşer yıl için darphânenin bedeli karşılığı olarak mübâyya ettikleri 12 ser halka tefe sinâiden her bir halkadan 65 kuruş ücret mukabilinde simkeş esnafına ağır

ve hafif sırma çeklinde olmak üzere çektilmekte idiler. Fakat zamanla kılaptancı esnafın imâliye ücreti hususunda bunlara mezkûr işi yaptırılmakta güçlük karşılığın yüzünden araları açılmış ve en sonunda mesele evvelâ Hazine-i Hassa'ya ve az sonra ise Meclis-i Ahkâm-ı Adliye'ye intikale münceer olmuştu. Yapılan mürafaa sonunda ağır sırma yapım ve satışının sırmakeşlere terkü tahsisi ve sürüm azlığı dolayısıyla kılaptan sırmasının imâliye ücretlerinde simkeşler tarafından bir parça fedakârlık ihtiyar edilmesiyile kılaptancılar biraz nefes alırdı. Temin edilmişti. Böylelikle bir taraftan kılaptancılar her bir gümüş halka için yapım bedeli olarak 40 kuruş alınmak suretiyle yarıdan fazla bir indirim yapıldığı, sırmakeşler için ise ağır sırma imâlî için açılan beşer halka gümüş zam olduğu gibi her iki tarafın dahi gerek sirmayı, gerekse kılaptancı evvelkisi gibi Hazine-i Hassa'dan gösterilecek fiyattan fazlaya satamaması ve mezkûr hazinenin malı olan kangalı gedikleri için imâl ve fîruhtu hususlarının evvelce rabtolunan şeraifin hükümlerini bizzatınan fıkralarına ilâvesiyle yeniden bir kîta emir tasdir ve itası münasip görülmüştü. Hazîne-i Hassa Nâzırı Damad Ali Galib ve Tica-ret Nâzırı Hacı Saffet Paşalarla İstanbul şehremini Hüsam Efendi'ye verilen emirname bütün bu hususlar gerekli aksam ve teferruatı ile birlikte birer birer tasdir edilmiş bulunmaktadır (9).

Meşgalelerinin hudut ve şumulü itibarıyla yekdiğerine benzerlik ve yakınlık gösterdiğine yukarıda kısaca temas ettiğimiz İstanbul sırmakeşleriyle kılaptancıların aralarının da bu itibarıyla meseleden farklı olarak bir de Meclis-i Ahkâm-ı Adliye'ye intikal eyleyen müşterek derdleri zuhur ettiğine şahid oluyoruz. Aşağı yukarı altı buçuk yedi yıl sonra vuku bulan bu rica ve temenni işini uzun zamandanberi hâdis olan bazı sebeplerden dolayı san'at ve ticaretlerine sekte geldiğini beyan ederek müşküllerinin giderilmesi maksadıyla dilekçe ile aynı mahalle yaptıkları bir müracaatta görmek mümkündür:

Ezâm-ı vâkelayı saltanat-ı seniyemden Mabeyn-i Hümayun-ı şahane ve Topkane-i Âmirân müşirliği ve Hazine-i Hassas ve Harbiye Nezareti inzamanıyla bilfiil kapudan-ı Derya bulunan sadr-ı esbak vezirim Mehmed Ali Paşa'ya ve efahim-i ricâlî devletten Şehremini Hüseyin Bey'e hüküm ki, Sırmakeş ve Kılaptancı esnafı sinin-i vefredamberi hâdis olan bazı sebeplerden dolayı san'at ve ticaretlerine sekte geldiğini dermayan ile müşküllât-ı hâliyelerinin indifâmı arzab takdimiyle istirham eylemiş olduklarından bunun için Meclis-i vâlâyı Ahkâm-ı Adliyemde mahsusen teşkil kılınan komisyonunda keyyifet tevhik ve mütalâa ve esnaf-ı merkume ile istizahı madde olunduktan bunların meydana konulan dâvalarının fevkeki uhdelerinde bulunan gedikler için Darphâne-i Âmirâden itası meşrut olan sim-i hâlisin babası mîrî fîret ile nakden ve pesin olarak te-diye olunmakta İken Darphâne Sandıkları Defter-

68 senedenberi virdüğü gümüşün her yüz dirheminde kıymet-i hakikiyesine onüçer pare iskonto ve beşer pare kal mesarifi ve ikiser buguk pare telefat bedeli ve üçer pare memuru maası zaim edüp bu yüzden külliyyetli zarar görmekte bulunduklarından ziyade alınan mebağın istirdadiyle bu şeylerin taddili suretinden ibaret bulunduğuna ve Babı'alışanından bir memur irsali ile bir nüüne tutrularak ne miktar masraf gideceği anlaşılması üzerine, tarafın celb ile merkum Bedros'un izabe olunan gümüş için istediği bin beşyüz bukadâr kuruşla esnafın muvafakat eyledikleri dokuz yüz şu kadar kuruş beyninde olan fark-ü tefavütüm 311 kuruş 8 paresi bitenzil 1205 kuruş 30 pare alınması ve tasfiye olunan gümüşün ne ayarda ise ayar hakkı ve nâr sarfı olarak zayıflım ana göre hesab olunması ve bunlardan hasıl olup sakat ad edilen tefe ve hurde gümüşlerden tekrar tefe imâli için beher yüz dirheminde onikiser kırattan cem'an 37 dirhem gümüş tasfiye olunan smden bitenzil mesarifi vâkânın kurşuna taksim kılınması ve esnafı merkumenin işine elveren sim meşkûkât-ı ecnebiyeden olmasıyle anın iskontosuna mukabil karbonun beher dirhemine ikiser pare inzamamile bir pâreye iblâğ edilmesi ve bundan böyle esnafa verilecek gümüşün akçesi 99 ayarında olan gümüş fiyatından istifa ile bu hesaba tevffikan geldiklerine mahsus olan yüz dirhemlik iki cins sim halkalarının 331 kuruş fiyat ile itası ve bu işte bulunan sandıkkârın şimdiki tayinatıyla istihdamı kaabil olamaz ise hazinemi vemedarlarından birisi şu hizmette kullanılarak bundan böyle sandıkkâr meası namıyla gümüş fiyatına akça ilâve olunmaması ve esnafın aldıkları halkalar üzerinde bulunan altın merkumun yüz dirhem hesabına dahil etmesi muvafık-ı hakkaniyet olmadığundan bundan böyle verilecek sim halkalarının altınundan maada tam yüz dirhem olarak verilmesi ve sırna ve kılaptan ve tel ve hurdelerinin kal ve izabeıyla sim halkaları imâl olunduktan sonra üzerlerindeki altınlarının bilifraz esnafa terk ve ita kılınması ve simkeşhane derununda bazı muhtekirlerin sırna ve kılaptan imâl ve fûruht eylemelerini esnafın mağduriyetini müstelzim görünmesiyle bundan böyle yalnız simkeşhane derununda darphane malinden başka bir şey fûruht olunması suretleri tarafeynin istihsal-i muvafakati ile kararlaştırılması olmaksızın nâsi suver-i muharerenin derciyle bu habda müceddeden esnafı merkume yedilerine bir kut'a emr-i şerifim itası tensib ve istisban ve tarafından istizan olunarak ol suretle tesviye-i icabına iradem müteallik olup muktezası üzre işbu emrim isdar ve esnafı merkume yedilerine ita olunmuş ve keyfiyet malûm olmak için simkeşhane-i mezbur defterleri ile sair icab eden mahalle ilimühaber verilerle tafsilâtı meşruhaya tevffık hareket olunnak üzre merkum Bedros'a dahi vesayayı hâzime icra ettirilmiş olmakla mazmunu emr-ü fermanın malumunuş olduktâ müciib ve muktezasının kâmilan tenfiz ve icrasıyle badema karar-ı mezkûrun hilâfi ve emr-ü irademe münafi bir günâ hal-ü hareket vukua gürûhemesi hususuna bazı rûyüt ve dikkat eylesen. (II asfer 1279 (Evâmir-i Mâliye defteri, Ml. Df. Ts. No. 7951,21).

Bu vesikadan kolaylıkla anlaşılacağı üzere her iki İstanbul sanatkarı gurubu bey-ninde müşterek bir dert hâlinde tecelli eden hâdise. Darphâne sandıkkârı olan Bedros'un bunlara vermekte olduğu gümüşte bazı iskontolar yapmasından. eritime masrafı almasından. telefat bedeli istemesinden ve bir de memuru maas için bir miktar meblağ talep eylesmesinden tevellüd etmekte idi. Hicri 1279 başlarında İstanbul'da Beyazıd'da kâin Simkeşhâne içerisinde bazı muhtekirlerin sırna ve kılaptan yapıp satmaları ise onlar için ayrıca müşterek bir üzüntü mevzuu teşkil ediyordu. Her iki san'atkar zümresinin gerek kendi aralarında hâdis olan bu ihtilâflardan, gerekse omuzlarına binen bu dertlerden müteakip yıllarda kurtulup tam bir sükun ve huzur içinde işlerine devam edip etmedikleri hakkında bugün için bir şey söylemek doğru olmamakla beraber, biz İstanbul'un hali hâzırda mahallî san'at hayatındaki rollerinin sönüklüğüne hattâ bir bakıma göre yokluğuna bakarak bunların her halde tarihi çağlarda kazandıkları büyük itibar ve kıymet nisbetinde bir faaliyette gösteremediklerine bir dereceye kadar hükmedebiliriz.

(1) Beyazıd'da vâki Simkeşhanenin yerinde evvelce Darphane-i Atık vardı. Burasını Ahmed III ün baş hasekisi olan Emetullah Kadın yıktırarak yerine simkeşhaneyi yaptırmıştı. Mektep ile sebül çeşme ve mescit de bu sırada birlikte yapılmıştı. (Sicillî Osmanî, 1,24). Hâlen mevcud olan binanın tramvay cadesine bakan büyük kapısı üzerindeki tâhik yazı, son devir sanatkarlarından hattât Ali Rıza'nındır. Sırmaköz hanında 1928 haziranında Müzeler idaresi tarafından bir kazı yapılmış ve bulunan eski eserlerin burada teşhiri kararlaştırılmıştı. Bizans eserleri uzmanı Makridî Bey yönünden yapılan bu harfiyatla Teodos I. e aid bir takt zafer bulunmuştu (Cumhuriyet, 1489, 2 temmuz 1928).

(2) N. E. Büngül, Eski Eserler Ansiklopedisi, S. 239.

(3) Bu hüküm evâsıt-ı receb 1128 tarihli olup İstanbul kaimmakamı ile İstanbul kadısına hitâben yazılmıştır. (Bak: Ahmed Refik, XII inci asr-ı hicride İstanbul Hayatı, 1930, S: 54-55).

(4) İstanbul Kaimmakamına hitâben yazılan bu hükümün tarihi evâsıtı E. 1113 tür. (Bk: Ahmed Refik, XII inci asr-ı hicride İstanbul Hayatı, 1930, S. 34-35)

(5) Ali Emiri, Tasnifi, Başvekkâlet Arşivi, Mustafa III devri vesikaları, No. 882.

(6) N. E. Büngül, Eski Eserler Ansiklopedisi, Galata, Çituri Birederler Basmevi, 1930, S. 137.

(7) Ş. Sami, Kamus-ı Türkî, S: 1077.

(8) N. E. Büngül, Eski Eserler Ansiklopedisi, S: 137.

(9) Evâmir-i Mâliye df, Mâliye defterleri Tas. (Bsr. Ars), 7951, S: 4/8 deki 17 Receb 1272 tarihli hâkme bakınız.

Dertli'nin Ölümü

Yazan: Ahmet Talât ONAY

Onbeş yirmi yıl önce Keskin ilçesinin Bey Obası köyüne Rıza Beyin kızını gelin getirmeğe gitmiştik. Gelin hanımın büyük ağabeyi oldukça zengin, görüp geçirmiş güzel bağlama çalan, şirden anlatan Aslan böyle okuduğu Dertlinin bir şiiri üzerine konuşurken Dertlinin ölümine dair bir manzume olduğunu, bu manzumeyi Ankaradaki İbadullah medresesinde okurken elde ettiğini söyledi ve mecmuasını bana verdi.

Manzumeyi yazan Sadullah İzzet efendi (Osmanlı Müellifleri) adlı eserin üçüncü cildinin 272 ci sahifesindeki kayda göre medrese alimlerinden nüctüm fennine vakıf bir zat olup Ankaralıdır. Hacıbayram Veli sülâlesindedir. Niyabet ve müftülükte bulunmuş. 1264 hicri yılında vefat etmiştir. Divanı ve eserleri vardır.

Nağme-i hoş... Pâkizadem
Mest-i işk-u muhabbet... kalem
Zümre-i usşâkin odur hemdemi
Cümle esrarın odur (hem) mahremi.
Dedi bana pend edüp... sen
Eyleme âfâdelere st-i zan (1)
Zâhid-u fâsik bitir «Allah» i bir
Cümlesi de bende-i dergâhdır
Kalbe nazar eylesirimiş ol Kerim
Kaadir-u gaffaruzzunûb-u Rahim
Dinle sana kıssayı (nakli) eyleyim
Gördüğüm esrarı bütân söyleyeyim.

DERGİMİZ

Bu sayısıyla 6 cı nesriyat yılını ve 3 cü cildini doldurmuş bulunuyor.

Okuyucularımızdan abonelerini kesmek isteyenler varsa, bir yanışığa mahâl kalmamak üzere, bildirmelerini rica ederiz.

Dergimizin yaşamasında âmil olan abone ve okuyucularımıza da teşekkürlerimizi iletmevi bir borç biliriz.

Bir iki yüz altmış bir idi sal.
Ankara'da oldu bu suretle hâl
Ankara stikkânı gani vü fakir
Gördüler ol hâli sagır-ü kebir
Cümlesi de «Hakka» gönül bağladı
Hem işiten, hem gören(ler) ağladı
İşte budur kıssa-i nevhâste
İşkula, seveda ile arâste
Vardı bir sair-i şüride-hal
Tütü-i hoşgâ gibi şirin-makal
Söyler idi nazm-ı bedihî heman
Şirde cekmezdi emek bigüman
Ağzını açtıka o şirin-kelâm
Nazmîle eyler idi arz-ı meram
Bilmezdi «Şâfiye ve Kâfiye». (2)
Lâk musahharidi ana «Kâfiye»
Sözlerinin cümlesi mevzum idi
Herkes anın nazmına meftun idi
Gerçi sühangülükde fert idi,
Kendi gibi sözleri pürdert idi
(Dertli) idi mahlûs bîçarenin
Dertini verdi dil-i avarenin
Bulmuş idi şir ile ol yadigar (3)
«Geredeli Dertli» diye istihar
Derdî anın (işk-â) cevanûn idi
Pir iken ol işk ile süzan idi
Görse nedem bir sanem-i hûb-râ
Olur idi işkula esâr-gû
Medh-i cevanan idi hempişesi
Mey idi, mahbub idi endişesi
Bu da acebdir ki o mest-i harâb
İşkula etmiş idi bağrın kebab
Zikrolunsa (ger) «Haseneynsi kerim (4)
Eyler idi anlara tazim-i azim
Sibt-i Nebî'den o keremkânları
Can ile sevnişti o sultanları
Yâdolucak vakia-i Kerbelâ
Bu sekalın yolup eyledi bukâ
Bir kişi ol vak'ayı hoş söylemiş
Bu (dahi) kendini zebb eylemiş
Şerha serha sinesi şürth idi
Gördük anın sinesi mezbur idi
Kâh-i bütlend üzre gezerken veli
Bir kişi bana demıştiki: ey deli
Hazret-i mâsum cevan iken şehid,
Sen, dahi sağın gezeceksin pelid?
İşidecek bu sözlü ol nim-cam
Kendini tel) dağdan alung (5) heman

Kalmanuş onun o zaman sağ yeri
Yine olmuş idi ışıkla dıpdırı
İşte ol divane-i rüsva-yı ışık
«Kays» veş (5) üftade-i sahra-yı ışık
Hal-i gebabında gezip çok sebil
Gördüğünün oğuna vermişti dil (6)
Olmuş anın aşık-ı aşüftesi
Muslukide de görülmüş güftesi
Gördüğü amma (ki) bülend istihar
«Alişan» denilmek ile nâmdâr
Büyüyüp o tıfl-ı çemen(i) hisal
Sıfat-ı mahasinle bulmuştu kemal (7)
Hüsn ile ol bir şeh-i hüban idi
Mir değil doğrusu bir sultan idi
Biz dahi gördük o beği haylı dem
Doğrusu bir mir-i mahasin şiyem (8)
Nazik-ü nermîn suhan-ü dilnevaz
Dertlilere luffile dir çaresaz
Celt-i kılûb (ile) ol Alımakam
Oldu «kapıcıbaşı» hıka bekâm
Çünkü kerim idi o mir... glar
Eyler idi Dertli'ye çok itibar
Her nereye gitse o mir-i kerim
Dertliyi yanında ederdî nedim
Dertli dahi ana gazelhân idi
Her sözünün başı «Alişan» idi
Çektığı dem badeyi can aşkına
Derdî «bu sâgar Alişan aşkına»
Her ne zaman sazına verse düzen
Derdî, Alişan için mukarriban (9)
Geçti bunun üstüne çok mah-ül sâl
Geçmedi ıskından o aşüfte hal
İşküle sarhoş idi leyli-ü nehar
Mest idi, Medhûş idi leyli nehar
Meykedeye her ne zaman girse der:
«Verir isen badeyi Dertliye ver!»
Parasını mir veri(di) bâdenin
Kaydı değil Alem-i avarenin (1)
Badeyi çektiğe o pir-i düttâ
Mir Alişana ederdî dua
Bâde idi, ışık idi her sohbeti
Leyli nehar mestlik idi âdeti
Bir gece adetçe o mest-i giran
Girdi Alişan huzuruna heman
Çok idi (cün) göçmek için niyeti
Ahirete vermiş idi rihleti
Etti Alişan beye vafir dua
Dedi: Vedâ etmeye geldim sana.
Lâk sen idin bana mani'olan
Aşık ma'sûkudur ancak tutan
İşte bu mapneba getirdim seni
Sen dahi vâd eyile unuttu beni
Perçemini eyleyeyim hüs-ü gem

Vakt-i veda'dır ki bu demdir o dem.
Çünkü edâetti meranın o pir
Açtı başın, perçemin gösterdi mir
Pir hemen perçemi etti (semm-u) bûs
Ahirete rihlet için aldı kûs
Çıktı huzurundan ederek sema'
Cümle tevabi ile etti veda
Eyledi: «tevhidles hatm-i kelâm
«Dertli de dermanını buldu tamam.
Buldu aralıkta (10) bir eski hasır
Yattı anın üstüne, can verdi pir
Vasıl-ı hak oldu, verdi canını
Dertli de buldu hele dermanını
Aşulan ahvali böyle ey habir
Anla nedir kassa-i pir ile mir
Aşık alude görüp söyleme
Mest deyü, herkesi (sen) zem eyleme
Kissadan el hisseyi ey niknâm
Aşık olan böyle olur vesselâm

Ashından nakledilirken bir takım hatalar yapılmıştır. Bunların bir kısmı noktalarla gösterilmiştir. Yakışık alan kelimeler tarafımdan kerre içinde ilâve edilmiştir.

(1) Alâde: burada rind meşrep, halleri şeriate uymayan demektir.

(2) Mısırın Salt eyaletinde yetmiş âlimlerden (İbnî Hacıb) in (H. 570-646) Arapçanın sarf ve nahvine dair küçük iki eseridir ki, eskiden medreselerde okutulurdu.

(3) Yadgân: eskilerce münasebetsiz ve muzır şahıs demektir. Her hali hoş gitmeyen (Dertli) yi Sadullah efendinin böyle bir sıfatla anması taassubuna verilir.

(4) Foyganberin torunları. Hazreti Fatimâ ile Alinin oğulları (Hasan ve Hüseyin) demektir.

(5) Kays: Arap bedevi kızlardan (Leyli) nun aşıkı meşhur (Mecnun) un asıl adı.

(6) Cırağı Ceredeli (Fıkanı) de bu yüzden gittiği kasabalardan uzaklaştırılmış.

(7) Mahasin: Güzellikler ve insan vücudunun güzel yerleri demektir. Eski eserlerde (sakal) mânâsında kullanılmış. Burada sakal mânâsıdır. Sıfat: Surat, sima demektir.

(8) Mahasin: burada güzellikler mânâsıdır.

(9) Ashında böylelerdir. «Oldu Alişan için müd-râbzen» gibi bir mâna da ifade etmek istenilmiş olabilir.

(10) Aralık: Dar uzun geçit, koridor.

NOT: Bu makale Aşık Dertli: Hayatı ve Şiirleri adlı eserimin ikinci tab'ı için hazırladığım eserden alınmıştır.

Kandıra'da Derlenen Atasözleri

Toplayan: Muzaffer UYGUNER

Acele işe şeytan karışır.
Acemi nalbant gâvur eşeğinde öğrenir.
Acı patlıcanı kurağı çalmaz.
Acundan kimse ölmemiş.
Aç ayı oynamaz.
Aç doymam tok acıkmam sanır.
Aç köpek fırın deler.
Açlıktan ölenin mezarı yoktur.
Aç tavuk kendini darı anbarında görür.
Acamanın alacası içinde hayvanınki dışında olur.
Adın çıkacağına canın çıksın.
Ağır kazan geç kaynar.
Akacak kan başta durmaz.
Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.
Akılsız dostun olacağına akıllı düşmanın olsun.
Akmasa da damlar.
Alacağına şahin vereceğine karga
Âlem gider Mersine biz gideriz tersine.
Alışık olmayan götte don durmaz.
Alışmış kudurmüştan beterdür.
Allah dağına göre kış verir.
Allah deldiği boğazı aç komaz.
Alma alı satma kırı. ille doru ille doru.
Alma mazlum âhını çıkar âheste âheste.
Aman dileyenc el kalkmaz.
Ana gezer kız gezer. bu çeyizi kim düzer.
Ananın bahtı kızına.
Anasına bak kızını al kenarına bak be-zini al.
Anılayana sıvrısinek saz anlamayana da-vul zurna az.
Araba devrilince yol gösteren çok olur.
Araba ile tavşan avlanmaz.
Arabanın ön tekeri nerden giderse arka tekeri de ordan gider.
Arpayı taşlı. kızı kardeşli yerden al.
Ar yılı değil kâr yılı.
Aslan yalağından köpek su içmez.
Aşağı tükürsen sakalın. yukarı tükürsen bıyığın.
Aşk inletir. dert söyletir.
Aşk olmayınca meşk olmaz.
Âta dost gibi bakmalı düşman gibi bin-meli.
At binenin kulç kuşanının.
Ateş yanmayan yerden duman çıkamaz.

Atın ahmağı rahvan insanın ahmağı peh-livan olur.
Baba malı tez tükenir.
Baba mirası yanan mum gibidir.
Bağın dikilmiş evin yapılmış makbuldür.
Bahşış atın dişine bakılmaz.
Bakan göze yasak olmaz.
Bakarsan bağ olur bakmazsan dağ olur.
Balı parmağı uzun olan değil kısmeti olan yer.
Balı tutan parmak yalar.
Bekle kızım bekle bahtın açılısın.
Benden irak olsun da sehenneme direk olsun.
Beş para ver söylet. on para ver sustur.
Beyazın adı. esmerin tadı var.
Beylik yasağın hükmü üç gündür.
Erişak sapını kesmez.
Bir tarakta bezi var.
Bin tasa bir borç ödemez.
Bir dirhem et bin ayp örter.
Bir eli yağma bir eli balda.
Bitmedi bostan olmadı karpuz.
Boş torba ile at tutulmaz.
Bülbülün çektiği dili belâsıdır.
Caçi yıkılsa da mihrap yerinde kalır.
Can boğazdan gelir.
Can çıkmayınca huy çıkmaz.
Canı acıyan eşek atı geçer.
Çiğ yiyenin karnı ağır.
Çirkefe taş atma üstüne sığır.
Çoğu zarar azı karar.
Çok bilen çok yanılır.
Dağ ne kadar yüksek olsa üstünden yol aşar.
Dedenin yediği koruktan torunun dişi ka-maşır.
Delikli taş yerde durmaz. gelinlik kız evde durmaz.
Deliye taş anma.
Denize düşen yılanı sarılır.
Dilenciye hıyar vermişler eğridir diye al-mamış.
Dil kılıçtan keskindir.
Duvarı nem yığıdı gam ykar.
Düşün bizim oyna kızım.
Ekmeğe küreği gibi dili var.

Ele verir talkını kendi yutar salkımı.
El için ağlayan gözsüz kalır.
Elifi görse mertek sanır.
Elin ağzı torba değil ki dikesin.
Elinle ver ayağınla ara.
El öpmekle ağız aşınmaz.
El s-i ile gerdeğe girilmez.
Emanet ata binen tez iner.
Eşegini sağlam kazığa bağla da canavar
yerse yesin.
Fakirlik ateşten gömlektir.
Firkatın sonu vuslattır.
Fitne uyuyan yılanı benzer.
Fukaranın tavuğu tek yumurtlar.
Gariip kuşun yuvasını Allah yapar.
Geç olsun da güç olmasın.
Gelen gideni aratır.
Gelinin ata bindirmişler de «ya kismet!»
demiş.
Gemisini kurtaran kaptandır.
Göle su gelene kadar kurbağa çatlar.
Göz görmeyince gönül katlanır.
Göz görür gönül ister.
Gözün karını yok ki doysun.
Gurbette öğünmek hamamda şarkı söyle-
meğe benzer.
Güvenme varlığa düşersin darlığa.
Güzelliğe bakma huya bak.
Hak doğrunun yardımcısıdır.
Hak yiyen bok yer.
Hamama giren terler.
Hareket olmayınca bereket olmaz.
Harman yellen düğün ellen olur.
Haydan gelen huya gider.
Hekimsiz hâlimsiz köyde oturma.
Hem kel hem fodul.
Her horoz kendi göplüğünde öter.
Her kazılan yerden su çıkmaz.
Her koyun kendi bacağından asılır.
Her kuşun eti yenmez.
Isıran it dişini göstermez.
İki kaptan bir gemiyi batırır.
İnsanın söylemezinden suyun çağlamazın.
dan korkmalı.
İşten artmaz dâsten artar.
İt ite buyurur it de kuyruğuna.
İt itin kuyruğuna basmaz.
Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu.
Karnı tok sırtı pek.
Kazan taşınca kepeğe bağ olmaz.
Keçi can dardında kasap yağ dardında

Kedi götünü görmüş yara sanmış.
Kedinin yürüklüğü samanlık kapısına ka-
dardır.
Kır atın yanında duran ya huyundan ya
suyundan alır.
Kısmetinde olanın kaşığında çıkar.
Kızını döğmeyen dizini döğür.
Korkak bezirgân. ne kâr eder ne ziyan.
Kötü komşu insanı mal sahibi yapar.
Kurtlu baklanın kör ahıcısı olur.
Kuştan korkan darı ekmez.
Lâfla peynir gemisi yürümez.
Lâf torbaya girmez.
Leyleğin ömrü lâklâkla geçer.
Lezzetsiz çorbaya tuz kâr etmez.
Lokma çiğnemenen yutulmaz.
Mal canın yongasıdır.
Mazlumun ahı yerde kalmaz.
Meyvasız ağaca taş atan olmaz.
Misafir misafiri istemez. ev sahibi ikisini
istemez.
Mum dibine ışık vermez.
Namaz kılmağa niyeti olmayanın ezanda
kulağı olmaz.
Naz mâşukun niyaz âşikmidir.
Ne fol var ne yumurta.
Nerde çokluk orda bokiük.
Ne verirsen elinle o gider seninle.
Nuh der de peygamber demez.
Oğlan dayıya kız halaya çeker.
Osurukla boya boyanmaz.
Ot içinden tutuşur.
Ödünc yiyen kesesinden yer.
Öfke baldan tatlıdır.
Öfke ile kalkan zararlar oturur.
Öküz ölür gönü kalır. yigit ölür ünü ka-
lır.
ölenle ölünmez.
Ölmüş eşek kurttan korkmaz.
Ölüm dirim bizim içindir.
Para ile değil sıra ile.
Parayı veren düdüğü çalar.
Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.
Sabrın sonu selâmettir.
Sarmısağı gelin etmişler de kırk gün ko-
kusu çıkmamış.
Sığanın sidiği denize katık.
Sel gider kum kalır.
Sen bilirsin deyince kavga olmaz.
Su içerken yılan bile dokunmaz.
Su küçüğün yol büyüğüdür.
Şaşkın ördek baştan dolar.

İnatçı Horuz

(OCAKBAŞI MASALI)

Derliyen: Veysel ARSEVEN

Anlatanın adı ve soyadı: Hatice Ergün. Nereli olduğu: Kırşehirin, Karahıdır Köyünden. Yaşı: 39. Kimden öğrendiği: Komşulardan. Ne suretle alındığı: Arif Erdoğan'ın delâletile).

Bir varmış bir yağmış. Allahın gulu çoğmuş, çok dimesi günâmiş. Bir horuz varmış; küllükte eşimiken ayağına tiken batmış. bunu çıkaramamış. Bir eve varmış, o evin sahibine yavralmış, avrada tiken çıkartmış. Horuz. — Yaşa nine dimiş. Aradan zaman geçmiş, bir gün horuz gelmiş.

Taşına su ile değirmen dönmez.
Taş yerinde ağırdır.
Tavşanı tazi tutar çalımı avcı satar.
Tencere yuvarlanır kapağım bulur.
Teyzemin taşağı olsaydı dayım olurdu.
Tilki tilkiligini anlatıncaya kadar post el-
den gider.
Tok gönüllümesi zor olur.
Turpun sıkından seyregi iyidir.
Türkün bildiğini tilki bilmez.
Ucuzdur vardır illeti pahalıdır vardır hik-
meti.

Ucuz etin yahnisı yavan olur.
Usta hırsız ev sahibini bastırır.
Var evi kerem evi yok evi verem evi.
Varken hâr har. yokken hır hır.
Varsa pulun cümle âlem kulun.
Var varlatır yok söyletir.
Veren eli asmazlar alan eli kesmezler.
Vermezse mabut neylesin Mahmut.
Vücut kocar gönül kocamaz.
Yahudi zügürtleyince eski defterleri ka-
rıştırır.
Yangınla suyun önüne geçilmez.
Yediği önünde yemediği ardında.
Yel üfürür su götürür.
Yılanın sevmediği ot başı ucunda biter.
Yiyen bilmez doğrayan bilir.
Yola çıkan yol alır erken evlenen döl alır.
Yüz yüzdən utanır.
Zehirden şifa kahbeden vefa gelmez.
Zor oyunu bozar

Muzaffer UGUNER

— Ayağımda (1) çıkardığım tikenin ve-
rin mi? dimiş. Kadın kuzmuş, horuzu kovala-
mış, horuz gitmemiş. Avrad dimiş ki:

— O zaman mangala attımdı, yandı di-
miş. Horuz da:

— Ya mangalı alırım ya da dikenini di-
miş. Avradın kafası şişmiş, mangalı virmiş.
Horuz mangalı sırtlamış, başka bir eve gel-
miş. O evin sahibi inek sayoğmuş. Horuz o-
na dimiş ki:

— Teyzeciğim şu mangalı, dimiş, dönün-
ce alırım, dimiş. Kadın mangalı ahıra koy-
muş. Sonra horuz gelmiş.

— Teyze ben geldim. Ben mangalın şa-
hibiyim. Kadın dimiş ki:

— O zaman ahıra koydumdu, inek kır-
mış dimiş. Horuz:

— Ya mangalı ver, ya inäge (2) alırım
dimiş. Kadının başı ağırmuş, evdeki inäge ho-
ruza vermiş. Horuz inäge üne katmış, onu
bir başka eve teslim itmiş. (4) Horuz yine
gitmiş. Türkiyeyi dünyayı bütün gezmiş gel-
miş. Evde de düğün oluyormuş. Ev sahibi
nerde, diye sormuş horuz. Ev sahibi gelince
dimiş ki:

— İnâgeni de kestik, nasıl ideciyyik di-
miş. Horuz da dimiş ki:

— Gelinini görüyüm dimiş. Gelini getir-
mişler, horuzun hoşuna gitmiş. Gözünü yum-
muş, dimiş ki:

— Amanete hıyanetlik olmaz, gelininizi
alırım dimiş. Ev sahibi çok altın vermiş ho-
ruzun gönlünü idememiş. Akşama çene çal-
mışlar, nihayet gelini almış dağa doğru git-
miş, bir çobana rastlamış. Çoban da kaval
çaluyormuş. Kaval horuzun hoşuna gitmiş,
gelini vermiş, kavalı almış, kömese gelmiş,
tavuklara dimiş ki:

— Tikenin verdim, mangal aldım, man-
galı verdim inek aldım, inäge verdim, gelin
aldım, gelini verdim kaval aldım, düdüktü...
diye kavalı çalmış. Yimış içmiş, mırza geç-
mişler.

SÖZLÜK: (1) Ayağımda - Ayağımdan. (2) İnâ-
ge - inâfi. (3) Üne - Süne. (4) İt-
miş - etmiş.

İNDEKS

SAYI: 49 — 72 * SAYFA: 769 — 1152

- AKARSU** Vassı: Karadeniz Ereğlisinde Demirci Dede Efsanesi. Sf. 1096 — Karadeniz Ereğlisinde dini bayramlar ve Çoban Çeşmesi efsanesi. 1126.
- AKIN** Kemal: Ermenekte saya. Sf. 1050.
- AKYÜZ** Hayri: Şebinkarahisar oyun ve türküleri; Tamzara ve efeler. Sf. 791 — Cemal'in hüma ve hümayun adlı eseri hakkında birkaç söz. 856 — Şebinkarahisar kalesi. 988.
- ARAZ** Nezihe: Hey hey! Yine de hey hey! Sf. 1000.
- ARSEVEN** Veysel: Avsar ve Türkmen illerinden üç türkü. Sf. 819 — Asıl bir hareket (Mahmut Ragıp Gazimihal'in kütüphanesini D. Konservatuarına bağış üzerine). 897 — Kitaplar arasında: Şafaklar Dolusu. 951 — Kirşehirde kışık kuru yiyecekler. 966 — Türkçenin Romanlar üzerindeki etkileri. 997 — Kirşehirde evlenen ve düğün âdetleri. 1069 — Bir Kirşehir ocakbaşı masalı: Harbe giden saka kuşu. 1120 — İnatçı Horuz. 1149.
- ARSLANÇUL** Cevdet: Bilinmeyen bir şair mi. Sf. 861 — Âdile Sultan meselesi. 973.
- ARSUNAR** Ferruh: Türk müzik folklorundan üç örnek türkü. Sh. 902 — Üç halk türküsi daha ve bir izah. 936.
- AŞIK** Cevdet: Karacaoğlanın bilinmeyen bir şiiri. Sf. 772 — Halk şairlerinin birbirine benzeyen şiirleri. 894.
- ATAMAN** Sadı Yaver: Köroğlu ve musikisi. Sh. 805 — Folklor ve Millî eğitim. 839 — Türk millî dansları ve halk türkülleri hakkında Mm. Katie Broham'ın fikirleri. Sf. 1017.
- AYDIN** Orhan: Yabancı memleketlerde ve bizde folklor anlayışı. Sf. 865 — Etnoloji. 899.
- AYTEKİN** Yavuz: Şebinkarahisar mânileri. Sf. 1095.
- BALİ** O. Remzi: Gaziantep'ten derlenen tekerlemeler. Sf. 959 — Halil Ağa ağadı. 1082.
- BATUR** Muzaffer: Tilkkiye tavuk kümesi (fıkra). Sf. 832.
- BAYRİ** Mehmet Halit: İstanbulda sünnet düğünleri. Sf. 776 — İstanbul ve Galata surlarının kapıları. 797 - 811 — İstanbul Belediye daire ve subeleri. 844 — Cahidi. 875 — Abdal mahlaş üç sazşairi. 898 — Musavvir bir şair: Nafia Hanım. 918 — Aşık Demir. 954 — Kuloğlu. 995 — Bosnavi Baba. 1036 — Eski bir mâni mecmuası (I). 1043 — (II). 1083 — (III). 1102 — Nazar ve nazarlık. 1107.
- BERKE** Mustafa: Kırım Atasözleri (VI). Sf. 863 — (VII). 892 — (VIII). 958 — (IX). 986 — (X). 1038 — (XI). 1085 — (XII). 1118 — (XIII). 1135.
- RİGALİ** Kâmil Nizam: Yeni çiftlikte saz biçimi ve işleniş. Sf. 980.
- BOLULU** Osman: Reşadiye'de bilmeceler. Sf. 1062 — Halk türkülerinin inceliği. 1120.
- BOZDOĞAN** Mehmet: Çukurovadan tekerlemeler (I). Sf. 879 — (II). 910 — (III). 922.
- BURNETT** Thomas Beld: Türkleri bekliyoruz. Sf. 947.
- CANBULAT** Cevdet: Yunus Emre'ye değgin. Sf. 891 — Kitaplar arasında: «Seyranı». 915 — Kitaplar arasında: «Dertli ve Seyranı». 971 — «Dertli ve Seyranı» dolayısıyla cevaplara cevap (I). 1078 — (II). 1113.
- CİNLİOĞLU** Halis: Tokat'ta halk sanatlarından yazmacılık. Sf. 1131.
- ÇAĞLAR** Behçet Kemal: Gafil münevverin kafasında ermiş halkın tokmağı. 934 — İki yeni kitap: «Dertli» ve «Seyranı». 1097.
- ÇALDAĞ** Mustafa: Huzurlu'ya dair notlar. Sf. 885.
- ÇAPANOĞLU** Münir Süleyman: Onbir ayın sultanı Ramazan! Sf. 916.
- ÇETE** Burhane'ddin: Yağmur dualarından Mersin'in Tepe köyünde yapılan dodu. Sf. 1068.
- DAMACI** Raci: Azerbaycan beyatları. II. 775 — Öğren beni (şiir). 991 — Bir sazşairi: İsmiyok. (I) 1014 — (II) 1051 — (III) 1079 — (IV) 1115.
- DEMİROĞLU** Fazlî: Vanlı Aşık Hayreti. Sf. 783 — İzahlı Konya bibliyografyası. 800 — Âdilcevazlı halk şairleri. 979.
- DİRLİK** Şöhret Ünal: İncirköy ve üzümli'de türküler. Sf. 910 — Bir masal: Keloğlan'ın ettikleri. 1037.
- DIZDAROĞLU** Hâkîmet: Kitaplar arasında: Seyranı. Sf. 836 — Bir tenkit üzerine (I). 1012 — (II). 1025.
- ERDOĞAN** Abdülkadir: Silleli Sürurî'nin yayınlanmamış şiirleri (V). Sf. 810.
- ERDOĞAN** Muzaffer: Ankara sofçuluğu. Sf. 1091 — İstanbul'da Sirmakeşik ve Kılaptancılık. 1142.
- EVREN** Afif: Konyada yaşayan Türabi. Sf. 796 — Gaziye duamız. 982 — Konyada 1928 kuraklığı. 1035 — Kurbanlık hediyesi. 1066.

ARAŞTIRMALARI

1151

- EYÜBOĞLU** İsmet Zeki: Karadeniz ayrılık ve sevdâ türkülleri. Sf. 771 — Karadeniz bölgesinde bir halk oyunu: Kuç kucura. 846 — Dr. Suat Baydur Hocanın arkasından. 877 — Karadeniz bölgesinde mısır unundan yapılan yemekler: Kuymak. 942 — Karadeniz bölgesinde halk deyimleri. 964 — Karadeniz Maçka türkülerinde saç. 1064 — Dil ve halkbilgisi. 1106.
- FINDIKOĞLU** Z. Fahri: Maskelerin mânası. Sf. 770.
- GAZİMİHAL** Mahmut Ragıp: İklik. Sf. 785 — Yine iklik hakkında. 833 — Uzun havalar. 883 — Kaşık oyunu. 977 — Yurd oyunları meselesi. 993 — Sappag veya zabbag oyunu. 1046 — Tokat türkülerinden dört örnek. 1076 — Acı bir kayıp dolayısıyla İhsan Atakurt ve Afgan müzik folkloru (I). 1124 — (II). 1139.
- GÖÇELİ** Yaşar Kemal: Türkülerimizin hikâyeleri: Sarı yıldız, mavî yıldız. Sf. 801 — Alageyik. 850 — İnce Mehmet. 889 — Akgül seni. 949.
- GÖKALP** Mehmet: Çoruh boylarından âdetler: Fincan falı. Sf. 774 — Aşık Zülâli Şenlik'in köyünde. 823 — Huzurî'nin köyünü ziyaret. 873 — Bir doğu efsanesi: Keşişin kızı. 926 — Bir masal: Cihanşaha söylenmeyen sır. 991 — Huzurî'nin mânevi âlemi. 1009 — Koçaklama (şiir). 1047 — Kasap Kâzım ağadı. 1116 — Aşık İznî üzerine. 1141.
- GÖKÇEN** İbrahim: Makedonya Yürük folkloru: Bilmeceler, soyadları, mevkiler, kıyafetler. 780 — Makedonya Yürük folkloru: Kadın kıyafetleri, evleri ve yapıları. 821.
- GÜLERSOY** Çeliks: Algaeu efsanelerinde Türkler. Sf. 1057.
- GÜNŞEN** Fethî: Bir Tokat türküsü. Sf. 1032
- HALİL** Ahmet: Türk folklorculuğunun yakın tarihçesine dair. Sf. 1089.
- HİNÇER** İhsan: Folklor ve etnografya enstitüsü ihtiyacı. Sf. 817 — Kıyafetlerimiz. 935 — Millî halk dansları müsabakaları. 945 — Yine millî oyun müsabakaları mevzuu. 931 — Türk halk oyunları Enstitüsü kuruluyor. 1103 — Türk Folkloru'nun bayramı. 1105 — Folklor ve etnografya klavuz ve metodları. 1121.
- İŞÇİLER** Sâlim Sami: Tekirdağ'da ramazan. Sf. 1110.
- KALKANOĞLU** Mehmet: Türkmen köylerinde düğün. Sf. 807 — Kız kaçırma. 859 — İnce dudum oyunu. 925 — Bir masal: Laf ebesi. 1023 — Şarkışla düğünlerinde gelenek ve görenekler. 1054.
- KENDİ** İbrahim Aczi: Şem'i'nin ölüm tarihi. Sf. 803.
- KIŞMIR** Celaleddin: Konya evleri. Sf. 804
- KOÇ** Mustafa: Cire bilmeceleri (II). 779 — Gelin kaynana oyunu. 868 — Yörük ne yer. 917.
- KOŞAY** Hamit Zübeyr: Türkiyede eski medeniyetlerin maddî kültürde temadisi (I). Sf. 792 — (II). 813 — (III). 825 — Folklor atlası davası. 849 — Sigurd Erikson: Ethnologue Teginale of Folklore = (Bölge Ethnolojisi yahut folklor) (Laos I 1951). 1137.
- KÖKLÜ** Ahmet: Çuhadaroğlu Mehmet Bey ağdı. Sf. 1090.
- KUM** Nadî: İstanbul'a ait Bekçi Baba destanları (V). 862 — (VI). 919 — (VII). 990 — (VIII). 1030 — (IX). 1087.
- MEMİŞOĞLU** Fikret: Halk oyunları gösterilerinde bir eksiklik. Sf. 1059.
- OĞULTÜRK** Halil Cemal: Millî danslarımızı kurtarmalıyız. Sf. 929 — Yugoslavya'dan mektup. 999 — Millî danslarımıza umumî bakış. 1073.
- OKAY** Haşım Nezzâf: «Seyranı» dolayısıyla Sf. 907.
- ONAY** Ahmet Talât: Kızılbaş şiirlerinde sual ve cevap (Şatıh) Sf. 841 — Dertli ve Seyranı eseri dolayısıyla. 1008 — Dertli'nin ölümlü. 1145.
- ORHAN** Tarkan: Bayburt türküsü (şiir). Sf. 1018 — Benim gibi (şiir). 1077.
- ÖCAL** Fazlhoğlu Oğuz Cemal: Kapalıçarşıya ağıt (şiir). Sf. 1048 — Eskışehire ve Çakmak'a ağıt (şiirler). 1101.
- ÖNDER** Ali Rıza: Hınista oyun çeşitleri. Sf. 818 — Hınistan derlenen kelimeler ve deyimler. 923 — Hınis konuşması. 970 — Hınista aşiretler. 1029 — Hınista insan isimleri. 1099.
- ÖNDER** Mehmet: Şehir mânileri. Sf. 788 — Konyada Tavus Baba efsanesi. 860 — Konya külahı. 901 — Ayağa kalkan tabut. 952 — Konya türkülleri üzerine. 981.
- ÖRİK** Nâhîl Sarı: Kitaplar arasında: Türk Argosu. Sf. 1122.
- ÖZTELLİ** Cahit: Beşinci yıla girerken. Sf. 789 — Başa hasır yakmak. 789 — Bir Zile meselesi: El bilmez marifet alelacep oyun hikâyesi. 847 — Bamsı Beyrek'in Zile veyantı. 851 — İki kadın şair üstüne. 908 — Bir kıtlık destanı. 933 — Pir Sultan Abdalın iki şiiri. 955 — Kitaplar arasında: Erzurum Bilmeceleri. 982 — Biraz daha dikkatli olalım. 1031 — Dertli ve Seyranı hakkında tenkitlere cevabım. 1051 — Şifai ve Sevihan hikâyesi. 1109.
- ÖZTOPRAK** Rıza Rafat: Kürdün kızı oyununu. 782.
- RETEKÇİ** Ahmet: Karakoyun masalı üzerine yeni derlemeler. Sf. 776 — Bu ad ne.

reden kalmış; Hoş mu erim - höşmarım. 843 — Konya oya ve yağmakları. 888 — Bozkırda bir âdet; Bahçe dikmek. 973 — Bozkırda söylenen türküler, mâniler, koşmalar. 1075.

FİSİRCİ Tevfik: İki evliya. Sf. 887.

POLAT Şükrü: Susehri köylerinde düğün (I). Sf. 821 — (II). 837 — Susehri köylerinde düğün türkülleri. 989 — Susehri düğünlerinde orta oyunları. 1087.

SAN Salih: Besniden derlenen halk masalları: Eshabı Kelef. 784 — Kâtip masalı. 799 — Keklik, tilki ve ayı masalı. 832 — Keleşin masalı. 864 — Kırk dost ve Korkak masalları. 895 — Kuyumcu ve Pa. dışak masalları. 912.

SAYGI Osman: Balıkesir yöresi Karakeçili sohbetleri: (I) Mümetleri Musa Çavuş ve Beyköylü İsmail Çavuş menkabeleri. Sf. 937 — (II). Koca göz ve Nesli ile Kara Mahmut ve Akçakocalı Ali Pehlivan menkabeleri. 943 — (III). Sarıbeyler davulu. (IV) Çolak Çavuş ve Yağzı ile Kepek Savran menkabeleri. 973.

SEVİK İsmail Habîb: Yurd dışından gelen folklor kitabı. Sf. 869 — Halk şirinde Türk atı. 913.

TANYOL Cahit: Folklor ve medeniyet. Sf. 881 — Ah. canını Anadolı. 1025.

TOKAY Adnan: Bir destan ve bir ağıt. Sf. 876.

TECİMİOĞLU Mustafa: Mehmet Çavuş ağı. Sf. 831.

UYGUNER Muzaffer: Kandıra'da halk bilgisi incelemeleri. Sf. 930 — Aşık İznî'nin iki şiiri. 965 — Kandıra'dan derlenmiş inanmalar. 1011 — Türkü üzerine. 1041 — Zuhuri ve şiirleri 1093 — Bir folklor olayı. 1123 — Kandıra'da derlenen atasözleri. 1147.

UZ Mustafa: Yağmur duaları ve beş bostan oyunu. Sf. 831 — İran Şahının oğlunun masalı. 878 — Yürük kızı Güher ile Yürüköğlü Ahmet. 911 — Mustafa'ya ağıt.

968 — Çukurovadan tekerlemeler. 1008 — Kadiri'de yağmur dualarında taş yazma. 1039 — Veli Ateş'in türküsü. 1093.

UZUNOĞLU Sadık: Dr. Fihri Hamit Zübeyir Koşay'a mektup. Sf. 884.

VAROL Veli: Çumra'nın Alan köyünde düğün. 1020.

YALGIN ALİ Rıza: Yurd için ağlayan üç beş kız. Sf. 1018 — Folklor ve etnografiya belgelerini araştırma ve toplama planı. Sf. 1128.

YANIK Hüseyin: Bir Çukurova ağıdı. Sf. 1016.

YETİŞEN Rıza: Naldökende Alevî âdetleri ve İzmir havalisi Alevî köyleri. Sf. 835 — Naldökende kıyafetler. 871.

YILDIZ Hüsnü: Serik bilmeceleri. Sf. 1117.

İHSAN HİNÇER VE MEHMET GÖKALPIN TERTİPLEDİKLERİ FOLKLOR ANKETİNE CEVAPLAR :

Mahmut Ragıp Gazimihal, Sf. 965 — Prof. Ahmet Caferoğlu, 921 — Doç. Dr. Cahit Tanyol, 941 — Sadı Yaver Ataman, 957 — Prof. Fındıklıoğlu Z. Fahri, 1033 — Prof. Dr. Mehmet Kaplan, 1049.

BİZE GELEN KİTAPLAR :

Sf. 778 - 788 - 820 - 911 - 944 - 1021 - 1034 - 1052 - 1058 - 1119 - 1142.

AYIN FOLKLOR OLAYLARI :

Türk Halkbilgisi Derneği adını Folklor Derneği olarak değiştirdi. Sf. 842 — Mahmut Ragıp Gazimihal'in başlığı. 852 — Yugoslav halk dansları topluluğu, 858 — Yavrukurt gösterileri, 920 — Halk oyunları müsabakalarının neticeleri. 1001 — Halk oyunları ve jüri heyeti, 1002 — Yugoslav Tanetz halk oyunları topluluğu İstanbul'da, 1036 — Güzel Sanatlar Akademisi öğrencileri halk oyunları öğreniyor. 1027 — İstanbul'da ve Konyada yapılan Mevlânâyı anma törenleri, 1065 — Erzurum'da kurulan halk oyunları ve türkülerini derneği — Türk elbiseleri sergisi. 1068 — Kız sana enstitüleri ve eski Türk kıyafetleri. 1112.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

I., II. ve III. CİLTLERİMİZ

Dergimizin I. ve II. Ciltleri daha önce zarif bir şekilde panduzot kapaklarla ciltlenip satışa arz edilmişti.

III. Cilt ve cilt kapaklarımız, en geç 15 Ağustos'a kadar hazırlanacak ve 73 cilt sayımızla birlikte satışa çıkarılacaktır.

HER CİLDİN BEDELİ 750 KURUŞTUR.

Üç cilt bir arada 20 liraya tenzilatla gönderilir.

Acele ediniz. Aksi halde mahdut sayıda kalan ciltlerin tükenme ihtimali mevcuttur.

T. C.

Ziraat Bankası

1955 Yılı

VADELİ, VADESEZ TASARRUF HESAPLARI İKRAMIYE TUTARI ORÇEN YIL OLDUĞU GİBİ ŞİMDİLİK

Bir Buçuk Milyon Lira

Bu planda gayrimenkuller, ziraat âletleri, çesitli eşya ve dolgun para ikramiyeleri vardır. Her çekilişe, 150 liralık vadesiz veya 250 liralık en az üç ay vadeli bir hesap açtırmak suretile iştirak edebilirsiniz. Fazla izahat için 491 şube ve ajanslarımızla emrinizdedir.

ikişar daireli

5

APARTMAN

bağcılı

15

EV

725

bin lira

para ikramiyeleri

En az 150 liralık hesap açtırmak

Türkiye Bankası

paramızın...

tekelballatla amniyeti

Senelik abonesi 300, altı aylık abonesi 150 kuruştur.

Yurd dışı senelik abone 2 dolardır.

Adres: Yağlıcahan, Adnanpaşa Sokak No. 17, İstanbul

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Adres değiştirmeler hiçbir şart ve ücretle tabii değildir. Basılmayan yazılar taahhütünde ifade edilmiş. Dergi ve kitaplar için teklifler mevcuttur.